

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Střídavá péče jako postulát, ze kterého není úniku?

Ústavní soud vydal dne 3.5.2022 nálezný sp.zn. I. ÚS 3065/21 (dále jen „Nález“), ve kterém navazujíc na svou dosavadní rozhodovací praxi jednoznačně potvrdil prioritu střídavé péče nad ostatními formami péče. Dosavadní argumenty využívané obecnými soudy v neprospěch střídavé péče jako např. špatná komunikace rodičů, nízký věk nezletilého a další, byly Ústavním soudem vyvráceny s tím, že bez detailního odůvodnění proč daná překážka v posuzované věci neumožňuje svěřený dítěte do střídavé péče obou rodičů (tedy bez vysvětlení v čem spočívá negativní dopad na nezletilého), nelze těmito argumenty samo o sobě střídavou péči vyloučit. Znamená to tedy, že vyjma zcela výjimečných situací bude muset být dítě vždy svěřeno do střídavé péče obou rodičů?

V první řadě je třeba uvést, že východiskem předmětného rozhodnutí je již starší nálezný Ústavní soudu ze dne 26.5.2014, sp.zn. I. ÚS 2482/13, ve kterém Ústavní soud dospěl na základě aplikace ust. § 907 odst. 2 občanského zákoníku a rozboru mezinárodních smluv k závěru, že *„nejlepším zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů, a pokud jsou splněny veškeré zákonné podmínky (tj. oba rodiče jsou stejnou měrou schopni a ochotni pečovat o zdraví dětí a o jejich tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a tyto děti mají k oběma rodičům stejně hluboký citový vztah), tak je svěřený dítěte do střídavé péče pravidlem, nikoliv výjimkou.“* Současně Ústavní soud v tomto nálezu vymezil referenční kritéria, která musí obecné soudy v rámci zohlednění nejlepšího zájmu dítěte vzít v úvahu při rozhodování o úpravě výchovných poměrů. Ve vztahu ke konkrétním okolnostem případu musí obecné soudy zkoumat následující podmínky: 1) existence pokrevního pouta mezi dítětem a osobou usilující o jeho svěřený do péče, 2) míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřený do péče dané osoby, 3) schopnost osoby usilující o svěřený dítěte do péče zajistit jeho bezproblémový vývoj a jiné potřeby, 4) přání dítěte.

Prvotním krokem obecných soudů při rozhodování o péči by vždy mělo být posouzení, zda oba rodiče splňují specifikovaná kritéria, případně jakou měrou. Až v případě, že oba rodiče všechna kritéria naplňují přibližně stejnou měrou, bude třeba vycházet ze zmíněného ústavněprávního předpokladu, že je v nejlepším zájmu dítěte být svěřený do péče obou rodičů. **Již jen z tohoto závěru vyplývá, že střídavá péče není využitelná vždy a nelze na tuto formu péče pohlížet jako na formu preferovanou, univerzálně využitelnou, když bez splnění zákonných předpokladů nelze o střídavé péči vůbec uvažovat.** Při posuzování nejlepšího zájmu dítěte totiž nelze nikdy postupovat podle předem daného schématu. K tomuto závěru dospěl již dříve Ústavní soud v nálezu ze dne 12.8.2015, sp.zn. I. ÚS 1234/15: *„Z některých předchozích nálezů Ústavního soudu sice vyplývá, že střídavá péče by měla být pravidlem, ovšem jen za předpokladu, že jsou splněny veškeré zákonné podmínky, tzn. že jsou oba rodiče stejnou měrou schopni a ochotni pečovat o zdraví dětí a o jejich tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, jestliže tyto děti mají k oběma rodičům stejně hluboký citový vztah, a je proto v nejlepším zájmu dítěte. Tyto zákonné podmínky však nutně nemusí nastat v každém zkoumaném případě, a má-li být rozhodnuto o střídavé péči, musí být jejich existence v řízení jednoznačně prokázána.“*

Nicméně jsou-li výše nastíněná kritéria naplněna u obou rodičů stejnou měrou, bude nadále v kontextu nově vydaného Nálezu pro obecné soudy značně náročné odůvodnit, proč v posuzované věci nepřichází svěřený nezletilého do střídavé péče v úvahu. Ústavní soud totiž

poměrně detailně rozebral jednotlivé argumenty, které obecné soudy využívají pro vyloučení střídavé péče. Konkrétně se jednalo o nízký věk dítěte, vysoké pracovní vytížení otce, špatná komunikace rodičů a nedostatek vzájemného respektu rodičů, špatná adaptace nezletilého na změny, vzdálenost mezi bydlišti rodiči a náročnost střídavé péče.

Část argumentů byla Ústavním soudem odmítnuta z procesních důvodů spočívajících v tom, že závěry obecných soudů jsou v rozporu s provedeným dokazováním a jsou tudíž v extrémním nesouladu se zjištěným skutkovým stavem. Poměrně zajímavě se pak Ústavní soud vypořádal s argumentací stran pracovního vytížení otce, když judikoval, že *„není pochyb o tom, že pokud již nezletilý chodí do předškolního či školního zařízení, pracovní vytíženost může tvořit překážku střídavé péče toliko v mimořádných případech, které brání rodiči postarat se o dítě v delších časových úsecích (typicky voják na zahraniční misi, řidič kamiónu s dlouhodobými cestami do zahraničí atd.)“* Ústavní soud se v tomto směru zastal rodičů s náročným zaměstnáním (v posuzované věci se jednalo o vedoucího lékaře), když dospěl k závěru, že by vyloučení rodičů, kteří nemají „běžné“ zaměstnání, ze střídavé péče znamenalo prakticky diskriminaci na základě profese. Rovněž Ústavní soud označil zapojení blízkých osob do péče o nezletilého za *běžný jev v životě kteréhokoliv dítěte, který může být z mnoha důvodů prospěšný*.

Nedostatečná komunikace rodičů je také často využívaným argumentem pro vyloučení střídavé péče, a to i přesto, že konstantní judikatura Ústavního soudu je dlouhodobě ustálená v závěru, že *absence či horší úroveň komunikace mezi rodiči nemůže vést sama o sobě k vyloučení střídavé péče, protože by se jednalo o ústupek vzájemné rivalitě rodičů a otevíral by se prostor ke zneužití postavení rodiče, který měl dosud dítě v péči* (viz např. náleze ze dne 30.12.2014, sp.zn. I. ÚS 1554/14). V komentovaném Nálezu Ústavní soud navíc upozornil na to, že *obecně není u vyžadovaného obsahu a kvality komunikace rodičů mezi modely výlučné a střídavé péče velký ani praktický rozdíl*. Obecné soudy by dle názoru Ústavního soudu měly raději než poukazovat na nedosažení obvykle nedostižné mety bezvadné komunikace úroveň komunikace realisticky posuzovat ve světle rozsahu a účelnosti výměny informací vyžadované v modelu střídavé péče oproti péči výlučné.

Stěžejní úvahy Ústavního soudu v předmětném Nálezu lze pak nalézt v jeho závěru, kdy se Ústavní soud zabývá rozdíly mezi výlučnou a střídavou péčí, zejména v případech, kdy je zvolen model výlučné péče s širokým stykem pro nerezidentního rodiče nebo střídavé nestejněměrné péče. Ústavní soud k tomuto uvádí: *fakticky má střídavá péče své přednosti - i při stanoveném nestejném rozsahu péče zajišťuje rovnocenné postavení obou rodičů, ve kterém se žádný z nich nemůže opírat o větší „oprávnění“ na dítě a tento argument využívat při sporech s druhým rodičem*.

Ač se může zdát, že podstatou Nálezu je de facto vyloučení možnosti svěřit nezletilé do výlučné péče jednoho z rodičů, není to pravdou. **Jádro Nálezu spočívá pouze v obecném požadavku Ústavního soudu na řádné odůvodnění postupu a rozhodnutí obecných soudů, který je o to vyšší, chce-li obecný soud i přes splnění podmínek střídavé péče svěřit nezletilého do péče výlučné.** (...) *obecné soudy by neměly při posuzování změny péče i při naplnění všech kritérií upřednostňovat ponechání výlučné péče (většinou matky) s určitým rozšířením styku druhého rodiče (většinou otce), ale v souladu s judikaturou zvolit model střídavé. Tím samozřejmě není vyloučeno, aby obecný soud zvolil i při zohlednění východisek rovnocenné péče a naplnění zmíněných kritérií variantu výlučné péče jednoho z rodičů zkombinovanou se (skutečně) širokým stykem pro druhého rodiče. Jedná se ale poté o výjimku a obecný soud je povinen v takových situacích podat přesvědčivé důvody pro svůj postup a zároveň předestřít, za jakých podmínek a kdy by v budoucnu byla změna na střídavou péči v daném případě realizovatelná, ideálně rovněž při stanovení konkrétních opatření, které by takové změně napomohly dosáhnout*.

Závěrem lze shrnout, že ačkoliv je **střídavá péče jednoznačně preferovaným modelem péče o nezletilé, nejedná se o řešení jediné, tím méně pak automatické**. Primárním vodítkem je vždy

zájem dítěte. Nicméně vzhledem k tomu, že opatrovnická řízení se nutně dotýkají i základního práva každého z rodičů zaručeného v čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod je třeba vždy najít takové uspořádání, které nebude toto právo rodičů nepřiměřeně omezovat. Východiskem rozhodování soudů by mělo být, že právem obou rodičů je v zásadě pečovat o dítě stejnou měrou a podílet se na jeho výchově, s čímž koresponduje i právo dítěte na péči obou rodičů. Případné odchylky od tohoto východiska musí být vedeny legitimním zájmem a zejména být řádně odůvodněny.

Mgr. Adéla Bučková

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
Fax: +420 224 941 940
e-mail: advokati@akbsn.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)